

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
2/24 Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського,
д-р технічних наук професору Заневському І.П.

Відгук

**офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання і спорту,
доцента Безмилова Миколи Миколайовича на дисертаційну роботу
Гребінки Галлини Ярославівни на тему «Удосконалення фізичної та
технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової
підготовки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка,
за спеціальністю 017Фізична культура і спорт**

Актуальність обраної теми. Тенденції розвитку баскетболу вимагають від тренерів та вчених постійного пошуку більш сучасних та якісних технологій підготовки юних баскетболістів, що спираються на оптимізацію багаторічної підготовки з особливостями формування здібностей з урахуванням вікових закономірностей становлення, зростання та вдосконалення спортивної майстерності. Причому дедалі більше теорія і практика баскетболу потребує пошуку зв'язків, критеріїв оцінки становлення та взаємозв'язку фізичної та технічної підготовленості баскетболістів, як найважливіших складових їх спортивної майстерності (Хромаєв З. М., 1997; Платонов В. М., 2013; Поплавський Л. Ю., 2004; Корягін В. М., 2002; Безмилов М. М., 2013; Сушко Р. О., 2011; Мітова О. О., 2015; Шкрєбтій Ю. М., 2005).

Багато в чому успіх у багаторічній підготовці баскетболістів визначається змістом навчально-тренувальних програм та вмінням тренерів реалізувати його у практичній діяльності. Від цього залежить рівень та динаміка розвитку фізичної, технічної та інших сторін підготовки баскетболістів. Оцінка та аналіз системи підготовки баскетболістів свідчать, що успіху можна досягти лише в результаті багаторічних, науково-обґрунтованих тренувань, починаючи з дитячого віку. Саме в юнацькому віці відбувається формування основ для подальшого розвитку майстерності. Тому аналіз навчальної програми для дитячо-юнацьких спортивних шкіл та спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, відділень спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю і розробка на цій основі дослідження фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки, дозволить науково обґрунтувати програму фізичної та технічної підготовки баскетболістів віком 10–14 років. Це у свою чергу дозволить тренерам проводити цілеспрямоване тренування фізичних якостей і прийомів техніки гри.

Нестабільність системи змагань і спеціальні вимоги до підготовки юних баскетболістів вимагають постійного пошуку нових методів і прийомів підготовки. Отримані результати дослідження можуть розширити знання щодо

застосування сучасних засобів і методів фізичної та технічної підготовки баскетболістів у тренувальний процес на етапі попередньої базової підготовки. Багаторічний процес спортивного тренування може працювати успішно, якщо враховуються особливості вікового розвитку дитини, конкретні особливості обраного виду спортивної діяльності, особливості розвитку фізичної підготовленості та становлення спортивних здібностей

Тому, тема дисертаційного дослідження Гребінки Галини Ярославівни «Удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки» є актуальною відносно сучасних запитів теорії та практики баскетболу.

Оцінка рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Дисертація Гребінки Галини Ярославівни є завершеною самостійною науковою роботою, що виконана на сучасному науково-методичному рівні містить раніше не захищені наукові положення та теоретичні узагальнення, має важливе наукове, теоретичне значення для теорії та практики баскетболу, зокрема, розроблені та впроваджені удосконалені програми фізичної та технічної підготовки баскетболістів з урахуванням вікових особливостей формування здібностей і закономірностей становлення технічної майстерності.

Дисертаційне дослідження виконано в межах теми «Удосконалення системи підготовки кваліфікованих спортсменів в ігрових видах спорту на різних етапах багаторічного удосконалення», № державної реєстрації 0122U001576. Плану науково-дослідної роботи кафедри спортивних та рекреаційних ігор Львівського державного університету імені Івана Боберського на 2021/2025 рр.

За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 5 наукових праць, 3 з яких у фахових виданнях України (одна із статей написана самостійно), 2 публікації у виданнях, які індексуються в Scopus, 4 статті апробаційного характеру.

У публікаціях, що виконані у співавторстві здобувачу належить проведення дослідження, систематизація матеріалу, узагальнені наукової і методичної інформації, проведені аналізу змагальної діяльності, опрацювання результатів досліджень і формулювання висновків.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи – теоретичні та практичні результати оприлюднені на 6 th International scientific and practical conference (Tallinn, 2021, Estonia); 3 rd International scientific and practical conference (Geneva, 2021, Switzerland); XXVI Міжнародної наукової конференції «Молода спортивна наука України» (Львів, 2022); XXVII Міжнародної наукової конференції «Молода спортивна наука України» (Львів, 2023); конференціях кафедри спортивних та рекреаційних ігор ЛДУФК ім. Івана Боберського (Львів, 2021–2023).

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у тому, що:

– вперше обґрунтовано програму фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки з урахуванням вікових особливостей розвитку фізичних якостей та об'єктивних параметрів оцінювання рівня фізичної та технічної підготовленості;

- вперше визначена факторна структура фізичної та технічної підготовленості баскетболістів віком 10–14 років;
- удосконалено наукові дані щодо показників змагальної діяльності баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки;
- удосконалено наукові дані щодо динаміки показників фізичної та технічної підготовленості баскетболістів;
- набули подальшого розвитку напрями удосконалення фізичної та технічної підготовленості баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки.

Виходячи з цього можна зазначити, що представлена робота містить нові наукові дані важливі для практики баскетболу сьогодення та майбутнього.

Практичне значення отриманих результатів полягає в удосконаленні програми фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки, з урахуванням вікових особливостей формування здібностей і закономірностей становлення технічної майстерності. У процесі застосування авторської програми фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки спостерігалось підвищення рівня фізичної та технічної підготовленості, що підтвердили об'єктивні показники контролю. Результати впроваджено в роботу Комунального закладу Львівської обласної ради «Львівська обласна дитячо-юнацька спортивна школа», про що свідчать відповідні акти впровадження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані експериментальними даними, відповідають меті та завданням роботи. Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується тривалістю та кількістю експериментальних досліджень, використанням у роботі сучасних методів, які відповідають вимогам спортивної та наукової метрології, застосуванням адекватного завданням комплексу діагностичної апаратури.

Достовірність отриманих результатів забезпечується адекватністю методів меті і завданням роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю емпіричного матеріалу. Це забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, які розроблені в дисертації.

Академічна доброчесність. При детальному аналізі структури та змісту дисертації, а також наукових публікацій за результатами дослідження ознак порушення академічної доброчесності не виявлено.

Характеристика основних положень роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Дисертацію викладено українською мовою на 220 сторінках, 171 із яких – основний текст, вміщує 26 таблиць та 15 рисунків. У роботі використано 232 джерела літератури, з яких 39 – латиницею.

У вступі обґрунтовано актуальність роботи, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методи, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, окреслено особистий внесок автора, наведено дані щодо апробації роботи та впровадження отриманих результатів у практику, зазначено кількість публікацій.

У першому розділі дисертаційної роботи «Актуальні питання фізичної та технічної підготовки баскетболістів у системі багаторічного удосконалення» здійснено аналіз фундаментальних наукових робіт з проблем періодизації багаторічної підготовки спортсменів в ігрових видах спорту. Розглянуто особливості формування та розвитку фізичних здібностей спортсменів, представлені дані щодо пріоритетного прояву фізичних здібностей в різні періоди розвитку організму, а також динаміки розвитку рухових здібностей баскетболістів 10-14 років.

У цьому розділі автором надано визначення основних дефініцій з теми дослідження; охарактеризовані основні вікові періоди розвитку; описані особливості побудови навчально-тренувального процесу на етапах базової підготовки. Вивченню піддано досвід та основні наукові результати фахівців у напрямках, пов'язаних з науковим обґрунтуванням компонентів системи підготовки спортсменів у баскетболі, а також характеристикою вимог з боку змагальної діяльності до підготовленості баскетболістів.

Автором дисертаційної роботи акцентується увага на необхідності пошуку сучасних і якісних технологій підготовки баскетболістів, що спираються на оптимізацію багаторічної підготовки з урахуванням вікових особливостей формування здібностей і закономірностей становлення, розвитку і удосконалення спортивної майстерності.

У другому розділі «*Методи та організація дослідження*» представлено опис методів та спосіб їх використання під час проведення дослідження, обґрунтовано їх вибір відповідно до мети, завдань, об'єкта та предмета. Розкрито особливості застосування таких методів дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення наукової та методичної літератури, джерельної бази Інтернет (проведено пошук інформації з залученням 232 джерел та уточнено проблематику дослідження); аналіз документальних матеріалів (вивчено структуру та зміст навчальних програм підготовки спортсменів з баскетболу); педагогічне тестування (встановлено рівень фізичної та технічної підготовленості 403 баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки); факторний аналіз фізичної та технічної підготовленості баскетболістів віком 10–14 років; педагогічний експеримент (з 09-11.2021 до 02-04.2022 рр.), перевірено ефективність авторської програми з фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки із залученням 100 спортсменів віком 10–14 років, з них 50 у контрольній та 50 в експериментальній групах; методи математичної статистики (використано для 4 опрацювання емпіричних даних, отриманих на різних етапах виконання дисертаційного дослідження).

Вибір методів дослідження здобувачем був обумовлений методологією пізнання з урахуванням мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження. У розділі описано організацію триетапного дослідження, на кожному з яких виконувалася логічно спланована програма наукового пошуку.

У третьому розділі «*Фізична та технічна підготовленість баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки*» представлені результати дослідження фізичної та технічної підготовленості баскетболістів з урахуванням їх віку. Здійснено порівняльний аналіз фізичної та технічної підготовленості дітей, що

прийняли участь в експерименті, із нормативними орієнтирами, що рекомендовані в навчальній програмі з баскетболу. Проведені дослідження юних баскетболістів показали, що вони перебувають на нижчому рівні, ніж рекомендується навчальною програмою з баскетболу. Наведені дані факторного аналізу баскетболістів у вікових групах 10–12 та 13–14, в результаті якого виявлено тенденцію до змін значущості факторів залежно від віку баскетболістів. Результати факторного аналізу технічної підготовленості свідчать, що у молодшому віці (10–12 років), крім переваги у зрості, баскетболісти характеризуються хорошою швидкісною та швидкісно-силовою підготовленістю. Надалі (13–14 років) велику роль відіграють технічні навички при хорошій швидкісній та швидкісно-силовій підготовленості. Обґрунтована необхідність використання диференційованого підходу щодо аналізу ефективності виконання кидків з-під кільця, 2-очкових та 3-очкових кидків. Представлені статистичні дані які вказують на необхідність введення програмних нормативів під час аналізу дій спортсменів в різних половинах гри. Проаналізовані кореляційні зв'язки ключових параметрів технічної та фізичної підготовленості баскетболістів з урахуванням їх віку.

У четвертому розділі *«Обґрунтування програми удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки та її експериментальна перевірка»* обґрунтовано зміст та структуру розробленої експериментальної програми. Програму з фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки укладено відповідно до отриманих даних кореляційного та факторного аналізу з фізичної та технічної підготовленості баскетболістів. Систематизовані та представлені ключові чинники, які лягли в основу експериментальної програми. Підібрані засоби, які дають можливість об'єктивно контролювати та впливати на інтенсивність роботи баскетболістів у тренувальних заняттях (вправах). Наведені результати перевірки ефективності програми фізичної та технічної підготовки баскетболістів віком 10–14 років шляхом аналізу показників рівня фізичної та технічної підготовленості після проведеного експерименту.

Отримані результати засвідчують що юні баскетболісти, які увійшли до експериментальної групи достовірно покращили рівень прояву основних компонентів технічної та фізичної підготовленості, які піддавались цілеспрямованому впливу протягом впровадження спеціально організованої авторської програми.

В рамках розділу було показано що баскетболісти експериментальної групи переважали спортсменів контрольної групи за даними у «відносній висоті стрибка», бігу на 6 м та бігу на 20 м. Спортсмени експериментальної групи також перевершили своїх візаві у техніці виконання передачі м'яча однією рукою («слабкою»).

У п'ятому розділі *«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»* акцентована увага на загальні значущості проблеми, що розв'язувалася у даному науковому пошуку, наведено три групи даних отриманих шляхом експериментального дослідження, що дозволило виділити наукове положення трьох рівнів наукової новизни, а саме: ті, що підтверджують, доповнюють та

отримані вперше.

Висновки відображають вирішення поставлених у дослідженні завдань. У висновках дисертації викладені основні результати роботи, кількісні та якісні показники здобутих результатів, окреслено перспективи подальших досліджень.

Стиль та мова дисертації. Дисертаційна робота написана українською літературною мовою, лаконічно, методично грамотно, витримана стосовно стилістичних правил.

Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто зазначити ряд дискусійних положень та недоліків.

1. В дисертаційному дослідженні вагомий акцент робиться на недосконалість існуючих програмно-нормативних вимог навчальної програми з баскетболу та необхідність приведення структурно-змістової частини тренувального процесу дітей на етапі попередньої базової підготовки у відповідність до реально існуючих закономірностей біологічного розвитку дитячого організму. Досить цікавою частиною роботи, на наш погляд, могло б стати порівняння змісту та завдань цього етапу (10-14 років) в різних країнах світу (США, Іспанія, Франція, Сербія тощо). Порівняння відсоткового вкладу основних видів навчально-тренувальної роботи, інформативних тестових завдань, які використовуються для визначення рівня фізичної та технічної підготовленості юних гравців (їх співставлення між собою) тощо.

2. Перспективним завданням в рамках дисертаційного дослідження, на наш погляд, було б порівняння рівня фізичної і технічної підготовленості дітей одного року народження які народились в різні його місяці. Існує стале уявлення, що діти, які народились в перші два місяці календарного року (січень-лютий) будуть мати принципову перевагу за проявом багатьох якостей над тими дітьми, які народились наприкінці року (листопад-грудень).

3. Ілюстративний матеріал дисертації, на наш погляд, був би більш інформативним, якщо дозволяв в динаміці (графічно) побачити приріст рухових якостей та основні зміни, які відбувались протягом тривалого періоду часу з 10 до 14 років.

4. Потребує, на наш погляд, додаткового тлумачення отримані статистичні дані змагальної діяльності баскетболістів 13-14 років (табл. 3.7 та ін.). Якщо мова йде про персональні дані гравців ($n=145$), то виконання більше ніж 25 підбирань для спортсмена, в середньому, є дуже високим показником у грі (підбирання м'яча свій щит - $14,9 \pm 1,52$, підбирання м'яча, щит суперника - $12,44 \pm 1,74$, ст.118). Якщо мова йде про загальнокомандні показники, то навпаки, це дуже низький рівень (в юнацькому віці команди мають гірший відсоток реалізації, і відповідно, більшу кількість боротьби за підбирання м'яча).

5. Досить дискусійним виглядає пропозиція автора щодо необхідності використання окремих нормативних вимог для оцінювання ефективності техніко-тактичної діяльності в різних половинах зустрічі (першій та другій). Зниження досліджуваних показників могло бути обумовленим не впливом процесів втомі на організм юних спортсменів, а тим, що на майданчику знаходились різні гравці. Дуже часто тренери наприкінці зустрічі надають змогу проявити себе більш

слабшим гравцям, які першу частину матчу перебували на лаві запасних. Для об'єктивізації статистичних даних їх потрібно подавати персонально по гравцям з урахуванням їх дій в першій та другій половині зустрічі в серії матчів (протягом сезону). Це питання потребує подальших поглиблених досліджень.

6. Залишилось не до кінця зрозумілим чи використовувався диференційований підхід (кількість занять протягом циклу, окремих повторень вправ, характер самих вправ тощо) під час побудови програм фізичної та технічної підготовки для дітей різного віку (наприклад, для дітей 10 та 14 років).

7. В тексті дисертаційної роботи зустрічаються орфографічні, морфологічні та пунктуаційні помилки, а також стилістичні неузгодження, зокрема, на ст. 3, 15, 19, 23, 29, 31, 35, 56, 70, 103.

Зазначені зауваження та недоліки в переважній більшості носять дискусійний характер та не впливають на позитивний зміст дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Гребінки Галини Ярославівни на тему «Удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки» є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01. 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор Гребінка Галина Ярославівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

Доктор наук з фізичного виховання і спорту,

доцент, доцент кафедри історії та теорії

олімпійського спорту Національного

університету фізичного виховання

і спорту України

Микола БЕЗМИЛОВ

Підпис Безмилова м.м.
Вчений секретар Меморанду

01.04.2024

